

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
Βραχυγραφίες	11
Είσαγωγή	13
α. Αναδρομή στην ιστορία τῆς ἔρευνας	18
β. Παρατηρήσεις στην ὀρολογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου.....	20

Κεφάλαιο Α΄

Ὁ τόπος καὶ τὸ πρόσωπο

α. Ὁ τόπος: Ἡ Ἔδεσσα	23
β. Τὸ πρόσωπο: Ὁ Ἄβγαρος	27

Κεφάλαιο Β΄

Ἡ προῖστορία τῆς εἰκόνας

α. Ἡ σιωπὴ τῶν πηγῶν γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου	29
β. Ἡ ἀποτροπαϊκὴ χρῆση τῶν ἐπιστολῶν	32

Κεφάλαιο Γ΄

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ κειμηλίου

α. Ἡ πρώτη μαρτυρία γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου: Ἡ Διδασκαλία τοῦ Θαδδαίου (Doctrina Addai)	40
β. Μαρτυρίες ἀρμενικῶν πηγῶν γιὰ τὸ Ἅγιο Μανδήλιο	45
γ. Ὁ Εὐάγριος Σχολαστικὸς καὶ ἡ ἀναφορὰ στὸ Ἅγιο Μανδήλιο	46
δ. Οἱ Πράξεις τοῦ Θαδδαίου καὶ τὸ Ἅγιο Μανδήλιο	52
ε. Τὸ Χρονικὸν τοῦ Ἰωάννη ἐπισκόπου Νικίου	53

Κεφάλαιο Δ΄

Ἡ ἀναγνώριση τοῦ κειμηλίου

α. Τὸ Ἅγιο Μανδήλιο στὴν πρώτη φάση τῆς εἰκονομαχίας	57
β. Τὸ Ἅγιο Μανδήλιο στὴ δεύτερη φάση τῆς εἰκονομαχίας	65
γ. Ἀπὸ τὴν ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων ὠς τὴ μεταφορὰ τοῦ κειμηλίου στὴν Κωνσταντινούπολη	73

Κεφάλαιο Ε΄

Ἡ μεταφορὰ τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου ἀπὸ τὴν Ἔδεσσα στὴν Κωνσταντινούπολη

α. Ἡ μεταφορὰ τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου στὴν Κωνσταντινούπολη	78
β. Ἡ καθιέρωση τοῦ κειμηλίου	83

γ. Τὸ Ἅγιο Κεράμιο	91
δ. Οἱ ἀφετηρίες τῆς ἀπεικόνισης τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου	93

Κεφάλαιο Στ΄

Στὸν ἀπόηχο τῆς μεταφορᾶς τοῦ κειμηλίου στὴν Κωνσταντινούπολη

α. Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀβγάρου	101
β. Ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου μετὰ τὴ μεταφορά του στὴν Κωνσταντινούπολη. Περίοδος τῶν Μακεδόνων	106
γ. Τὸ Ἅγιο Μανδῆλιο τὴν περίοδο τῶν Κομνηνῶν	110
1. Τὸ θεωρητικὸ καὶ εἰκονολογικὸ πλαίσιο	110
2. Ἡ θέση τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου στὸ εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα τῶν ναῶν	114
3. Οἱ εἰκονογραφικοὶ τύποι	123
3α. Ἡ ἀπόδοση τοῦ ὑφάσματος τοῦ Μανδηλίου	123
3β. Ἡ ἀπόδοση τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ	124
δ. Ἡ εἰκονογραφία τοῦ Ἁγίου Κεραμίου	125
ε. Ἡ μεταφορὰ τοῦ κειμηλίου στὴ Δύση	125

Κεφάλαιο Ζ΄

Ἡ λατρευτικὴ ἐπιβίωση τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου

A. Ἡ περίοδος τῶν Παλαιολόγων	127
α. Ἡ θέση τοῦ κειμηλίου στὸ εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα τῶν ναῶν	130
β. Οἱ εἰκονογραφικοὶ τύποι	140
1. Ἡ ἀπόδοση τοῦ ὑφάσματος τοῦ Μανδηλίου	140
2. Ἡ ἀπόδοση τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ	146
γ. Ὁ εἰκονογραφικὸς κύκλος	147
B. Ἡ μεταβυζαντινὴ περίοδος	153
α. Οἱ φιλολογικὲς μαρτυρίες	153
β. Ἡ θέση τοῦ κειμηλίου στὸ εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα τῶν ναῶν	159
γ. Οἱ εἰκονογραφικοὶ τύποι	178
1. Ἡ ἀπόδοση τοῦ ὑφάσματος τοῦ Μανδηλίου	178
2. Ἡ ἀπόδοση τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ	187
δ. Οἱ ἀφηγηματικὲς σκηνές	187
ε. Ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου σὲ ἔργα μικροτεχνίας καὶ ἀνάγλυφα	188

Κεφάλαιο Η΄

Λειτουργικὰ καὶ Ὑμνογραφικὰ τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου

α. Εἰσαγωγὴ	191
β. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου (1745)	192
γ. Χειρόγραφο 249 μονῆς Ξενοφῶντος	210
δ. Χειρόγραφος «Ἐορταστῆς» μονῆς Ξενοφῶντος (1907)	217
ε. Χειρόγραφο μονῆς Φιλοθέου 264, 41-44, 19 ^{ος} αἰώνας	220
Συμπεράσματα	223
Βιβλιογραφία	225
Εὔρετήριο	237